

Sygn. akt I UK 641/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 29 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A.H.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 maja 2013 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 czerwca 2012 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2012 r. Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację ubezpieczonej A.H. od wyroku Sądu Okręgowego w K. Wydziału VII Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 października 2011 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału Regionalnego w K. z dnia 27 kwietnia 2011 r., stwierdzającej ustanie od dnia 1 kwietnia 2005 r. jej ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczeń: emerytalno-rentowego, wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego.

W sprawie tej ustalono, że ubezpieczona podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą. Do 14 lutego 2005 r. nie przedłożyła rolniczemu organowi rentowemu zaświadczenia naczelnika urzędu skarbowego o wysokości podatku dochodowego za 2004 r. Dlatego decyzją z dnia 27 kwietnia 2011 r. organ rentowy stwierdził ustanie od dnia 1 kwietnia 2005 r. jej ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego

Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonej od tej decyzji. Wskazał, że art. 5a ust. 5 i 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm., powoływanym dalej jako ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników), w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 873 ze zm., zwanej dalej ustawą nowelizującą), „ustanowiły ustawowy mechanizm kontroli sytuacji umożliwiającej pozostawanie nadal w ubezpieczeniu społecznym rolników osób, które podjęły inną działalność gospodarczą”. Takie osoby zostały zobowiązane do składania w ustawowo określonym terminie zaświadczeń o wysokości należnego podatku dochodowego z tytułu pozarolniczej działalności za każdy miniony rok. Wymienione przepisy sankcjonowały niewykonanie tej czynności jako „stan rzeczy równoznaczny z ustaniem ubezpieczenia społecznego rolników i podleganie ubezpieczeniom społecznym

wynikającym z podjętej działalności gospodarczej”. Skoro ubezpieczona nie przedłożyła stosownego zaświadczenia w ustawowym terminie, o którym mowa w art. 5a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, to zasadnie organ rentowy stwierdził ustanie jej ubezpieczenia społecznego rolników. Okoliczność, że ubezpieczona nie знаła obowiązku z art. 5a ust. 5 tej ustawy, pozostaje bez wpływu na ustanie jej ubezpieczenia społecznego rolników.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację ubezpieczonej. Po uzupełnieniu postępowania dowodowego Sąd ten miał na uwadze, że ubezpieczona podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników (od dnia 1 stycznia 1991 r.) prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą, początkowo - od dnia 1 grudnia 1998 r. - wraz z mężem S.H. w ramach spółki cywilnej pod firmą „S.”, a następnie - od dnia 15 marca 2001 r. jako wspólnik spółki cywilnej. W konsekwencji w związku z wejściem w życie ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r. zobowiązana była do udokumentowania w KRUS w terminie do dnia 30 września 2004 r. formy opodatkowania prowadzonej przez nią pozarolniczej działalności gospodarczej, która prowadziła także w 2003 r., oraz udokumentowania wysokości należnego podatku dochodowego z tej działalności za ten rok. Niedopełnienie tego obowiązku prowadziło do ustania z mocy ustawy jej ubezpieczenia społecznego rolników z końcem trzeciego kwartału 2004 r. (art. 5 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Bez znaczenia było to, że rolniczy organ rentowy powinien wydać stosowną decyzję w tym przedmiocie już w 2004 r., „skoro byłaby to i tak jedynie decyzja deklaratoryjna, stwierdzająca nie tyle wyłączenie, co niepodleganie z mocą wsteczną rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu, z uwagi na ustanie ubezpieczenia *ex lege*”. Także to, że organ rentowy powinien był wydać stosowną decyzję w oparciu o art. 5 cytowanej ustawy, a zaskarżona decyzja z dnia 27 kwietnia 2011 r. odwołuje się do art. 5a tej ustawy, nie miało wpływu na zasadność zaskarżonej decyzji. Ubezpieczona już od dnia 1 października 2004 r. nie była objęta rolniczym ubezpieczeniem społecznym z mocy ustawy. Nie złożyła też wymaganego zaświadczenia o wysokości należnego podatku dochodowego w 2005 r., w którym „nastąpił skutek przewidziany w ust. 7 art. 5a i jej ubezpieczenie ustało z dniem 31 marca 2005 r.”. W konsekwencji nie podlegała tym ubezpieczeniom społecznym także od dnia 1 kwietnia 2005 r. Tym samym wyrok

Sądu Okręgowego, jak i poprzedzająca go decyzja organu rentowego, stwierdzające ustanie ubezpieczenia społecznego rolników ubezpieczonej odpowiadają prawu, „pomimo częściowo błędnego uzasadnienia”.

Skoro ubezpieczenie rolnicze ustało już wcześniej z mocy prawa, to zarzuty apelacji dotyczące okoliczności nieprzedłożenia przez ubezpieczoną zaświadczenia o wysokości osiągniętego podatku dochodowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za 2004 r. oraz wysokości tego podatku nie miały wpływu na wyłączenie apelując z ubezpieczenia społecznego rolników, „które ustało już wcześniej z mocy prawa”.

Ustawodawca ze względu na stanowiska Trybunału Konstytucyjnego zawarte w wyrokach z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006 Nr 3, poz. 28) i z dnia 18 lipca 2006 r., P 6/05 (OTK 2006-A Nr 7, poz. 81), „dokonał zmiany w ustawie z dnia 2 kwietnia 2004 r., lecz nie restytuował możliwości dokonania zawiadomienia o formie opodatkowania zaniechanej przed dniem 30 września 2004 r., tylko usunął niekonstytucyjny skutek wyłączenia z ubezpieczenia rolniczego ze względu na formę opodatkowania. W dodanym art. 5a przewidział złożenie do dnia 31 grudnia 2005 r. wniosku o podleganie rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu przez tych rolników, którzy zostali wyłączeni z tego ubezpieczenia ze względu na rodzaj podatku, nie zaś tych, którzy o formie opodatkowania nie poinformowali”. Apelująca sama przyznała, że „nie przeczytała w całości doręczonej jej decyzji o objęciu jej ubezpieczeniem rolniczym, tylko w oparciu o nią płaciła składki”. Nie zgłosiła w KRUS, mimo ciążącego na niej obowiązku wynikającego z pouczenia zawartego w decyzji o objęciu jej ubezpieczeniem rolniczym, faktu podjęcia działalności gospodarczej. Obowiązek taki wynika z art. 39 cytowanej ustawy, który stanowi, że rolnik jest zobowiązany, nie czekając na wezwanie organu rentowego, w ciągu 14 dni zgłaszać Kasie osoby podlegające ubezpieczeniu w jego gospodarstwie oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i zmianach tych okoliczności. Dlatego apelująca nie może skutecznie wskazywać na brak pouczenia jej przez organ rentowy o obowiązku przedłożenia zaświadczenia o wysokości podatku dochodowego z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny wskazał przy tym, że „możliwość wystąpienia z wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia takiego zaświadczenia istnieje dopiero od dnia 24 sierpnia 2005 r., gdy uchybienie terminu nastąpiło z przyczyn losowych (ust. 7)”. Jednak ubezpieczona, takiego wniosku nie złożyła, a „Sąd pierwszej instancji prawidłowo nie przyjął przedkładanego przez nią zaświadczenia Naczelnika Urzędu Skarbowego w M. z dnia 11 października 2011 r. o wysokości osiąganego podatku dochodowego za 2004 r.”. Ostatecznie Sąd Apelacyjny „podzielając pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 238/07, którego cytowane uzasadnienie stanowi w większości uzasadnienie apelacji”, uznał, że zaskarżony wyrok nie narusza prawa materialnego i procesowego”.

W skardze kasacyjnej ubezpieczona zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 5a ust. 5 i 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 nowelizacji z dnia 2 kwietnia 2004 r., przez błędną interpretację oraz niewłaściwe zastosowanie, polegające na nieuwzględnieniu faktu, że skarżąca w roku 2004 nie osiągnęła w podatku dochodowym z prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej kwoty wyższej niż kwota graniczna (2.528 zł), podkreślając, że nieprzekroczenie tej kwoty granicznej przy braku pouczenia o skutkach niezłożenia zaświadczenia z Urzędu Skarbowego, nie powinno prowadzić do pozbawienia skarżącej tytułu rolniczego ubezpieczenia społecznego.

Okolicznością uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, czy sankcja, o której mowa w art. 5a ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r.), „dotyka ubezpieczonego rolnika, którego podatek dochodowy za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekroczył kwoty 2.528 zł i który nie został bezpośrednio poinformowany o powyższej sankcji i o konieczności corocznego informowania o wysokości należnego podatku dochodowego z ww. tytułu, i dlatego nie miał świadomości powyższego obowiązku, a także wynikających z niego konsekwencji”. W sprawie występuje też potrzeba wykładni art. 5a ust. 5 i 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, które

budzą poważne rozbieżności w orzecznictwie, argumentując, że Sąd Apelacyjny poprzestał „na literalnej interpretacji tego przepisu, z pominięciem jego wykładni celowej i gramatycznej”, zawartej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 238/07, w którym wskazano, że rolnik, który (jak skarżąca) nie przekroczył limitu podatku dochodowego z działalności pozarolniczej, a także nie miał świadomości, że miał obowiązek przedłożenia stosownego zaświadczenia podatkowego w KRUS, nie powinien tracić tytułu rolniczego ubezpieczenia społecznego. Skarżąca nie miała takiej wiedzy i świadomości tak surowej i niesprawiedliwej sankcji. Nadmiernie rygorystyczna wykładnia art. 5a ust. 5 jest niezgodna „z celem (i intencją) tego przepisu”, który miał prowadzić do wykluczenia z systemu rolniczych ubezpieczeń społecznych tylko tych rolników, których podatek dochodowy z działalności pozarolniczej przekracza ustawowo wskazana kwotę graniczną. Ponadto skarżąca nie mogła przedłożyć zaświadczenia o wysokości podatku dochodowym z pozarolniczej działalności za rok 2004, ponieważ nie miała obowiązku jego zapłaty, a zatem „nie miała interesu w ukrywaniu” tych informacji podatkowych. Stan taki nie powinien prowadzić do pozbawienia jej ubezpieczenia rolniczego.

W konsekwencji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy prawne ze względu na radykalnie restrykcyjną wykładnię art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznych rolników, która nie może ograniczać się wyłącznie do reguł interpretacji językowej (gramatycznej), ale powinna uwzględniać rozległy kontekst sytuacyjno-celowościowo-systemowy spornych przypadków, który sprzeciwia się wykluczeniu rolnika z podlegania na ogół wieloletniemu podstawowemu tytułowi rolniczych ubezpieczeń rolniczych, dla którego działalność rolnicza stanowi główne źródło

utrzymania, a który bez własnej winy uchybił obowiązkowi dokonania wyboru rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego w razie podjęcia pozarolniczej działalności dla uzupełnienia środków utrzymania z rolnictwa lub nie wskazywał w ustawowych terminach „zerowych” kwot podatku dochodowego z prowadzonej działalności pozarolniczej. Niewiedza o tych restrykcyjnych powinnościach wynika z reguły z braku właściwego pouczenia rolnika przez rolniczy organ ubezpieczeń społecznych o skomplikowanych regulacjach zbiegających się tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym, które wymagają wskazania rolnikowi konkretnych zdarzeń prowadzących do ustania prawa rolniczego tytułu ubezpieczeń społecznych. Wysoce niewystarczająca i „nieidentyfikowana” jest praktyka posługiwania się niezrozumiałymi lub ogólnikowymi pouczeniami, że „rolnik jest obowiązany do informowania organu rentowego o okolicznościach mających znaczenie dla ubezpieczenia rolniczego”, lub że „rolnik jest zobowiązany, nie czekając na wezwanie organu rentowego, w ciągu 14 dni zgłaszać Kasie osoby podlegające ubezpieczeniu w jego gospodarstwie oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i zmianach tych okoliczności” (art. 39 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), które nawet od profesjonalnych prawników wymagają sprawdzenia tekstu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W ocenie Sądu Najwyższego takiego szczegółowego dociekania treści niezrozumiałych pouczeń nie należy wymagać od przeciętnych rolników i to pod radykalnym rygorem obarczenia ich ryzykiem braku znajomości przepisów prawa (*ignorantia iuris nocet*) w postaci ustania z mocy prawa rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego.

Mając takie względy na uwadze judykatura Sądu Najwyższego coraz bardziej konsekwentnie odstępuje od kontestowanej w skardze kasacyjnej rygorystyczno-gramatycznej wykładni art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. I tak w zacytowanym w skardze kasacyjnej wyroku z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 238/07 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 76), Sąd Najwyższy uznał i uzasadnił, że brak wyraźnego pouczenia o skutkach prawnych wynikających z art. 5a ustawy nie może prowadzić do pozbawienia rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego. Rolnicy, którzy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekraczają ustawowego kryterium podatkowego, zachowują

prawo pozostania w systemie rolniczych ubezpieczeń społecznych, ponieważ graniczne kryterium podatkowe, a nie zachowanie ustawowo wyznaczonego terminu na jego udokumentowanie, powinno decydować ostatecznie o legalności wyłączenia z rolniczego ubezpieczenia społecznego w decyzjach wydawanych dość często po wielu latach od tego zdarzenia.

Dotyczy to w szczególności rolnika prowadzącego w dniu 2 maja 2004 r. pozarolniczą działalność, do którego KRUS nie skierowała informacji o znaczeniu prawnym terminu wyznaczonego na dzień 30 września 2004 r. i o koniecznych czynnościach wymaganych do pozostania w rolniczym ubezpieczeniu społecznym po dniu 1 października 2004 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2012 r., I UK 269/12, dotychczas niepublikowany). W tym judykacie Sąd Najwyższy argumentował, że niezłożenie przez rolnika prowadzącego działalność pozarolniczą w dniu 2 maja 2004 r. oświadczenia wyrażającego wolę pozostania w ubezpieczeniu rolniczym nie stało się podstawą ustania obowiązkowego ubezpieczenia rolniczego, jeżeli Kasa nie skierowała do niego informacji o znaczeniu prawnym terminu wyznaczonego na dzień 30 września 2004 r. i o koniecznych czynnościach wymaganych w związku z pozostaniem w ubezpieczeniu rolniczym po dniu 1 października 2004 r. Termin ten jest dla rolników otwarty i złożenie stosownego oświadczenia może nastąpić w każdym czasie. Nie ma przeszkód do jego wyrażenia również po uzyskaniu takiej wiedzy po znacznym upływie czasu (por. art. 3a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) przez wniesienie odwołania od decyzji o ustaniu rolniczego ubezpieczenia społecznego, skoro wobec niepoinformowanego rolnika nie upłynął również wyznaczony w ustawie termin na dostarczenie dokumentów, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Obowiązek informacyjny wprowadzony do stosunku rolniczego ubezpieczenia społecznego powinien spełniać konstytucyjny standard traktowania pozostających w ubezpieczeniu rolników zgodnie z zasadą zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji; por. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1992 r., K 3/92, OTK 1992 nr 2, poz. 26). Wyłączenie z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego rolników nie może

wynikać z zaniechania działań nieobjętych prawidłowym pouczeniem organu ubezpieczeń społecznych.

W uzasadnieniu kolejnego wyroku z dnia 20 marca 2013 r., I UK 556/12 (dotychczas niepublikowany) Sąd Najwyższy poddał jurysdykcyjnej krytyce „oczywiście ułomne” pouczenia rolników, dla której działalność rolnicza stanowi główne źródło utrzymania, o obowiązku informowania KRUS „bez wezwania o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności”, lub że „ubezpieczenie społeczne rolników ustaje ostatniego dnia kwartału, w którym ustały ustawowe warunki podlegania temu ubezpieczeniu”, bez wyjaśnienia o jakie zmiany i okoliczności chodzi. Tego typu informacje nie zawierają pouczenia, nie są wystarczająco identyfikowalne jako pozbawione żadnej informacji o warunkach kontynuowania ubezpieczenia rolniczego w razie zbiegu z ubezpieczeniem społecznym z tytułu podjęcia pozarolniczej działalności. W tym kontrowersyjnym zakresie Sąd Najwyższy podkreślił, że regulacje zawarte w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników dotyczą konstytucyjnie chronionego prawa podmiotowego do podlegania rolnika, dla którego działalność rolnicza stanowi podstawowe źródło utrzymania, jakim jest także tytuł rolniczego ubezpieczenia społecznego. Tytuł ten nie powinien być pochośnie wygaszany w razie oczywiście niezawinionego, tj. losowego opóźnienia w złożeniu przez rolnika oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego albo zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego za poprzedni rok kalendarzowy od przychodów z pozarolniczej działalności. Takie losowo niezawinione opóźnienie nie niweczy podstaw, celu ani uzasadnienia kontynuowania rolniczego ubezpieczenia społecznego przez rolnika, który uzyskuje niewielkie przychody z działalności pozarolniczej. Usunięcie rolnika z ubezpieczenia rolniczego nie powinno odbywać się przez użycie środków nieproporcjonalnych, które niekonstytucyjnie ingerują w rolniczy tytuł ubezpieczenia społecznego i prowadzą jedynie do „zaciśnięcia pętli zadłużeniowej” w postaci zaległości składkowych z innego (zbiegającego się) tytułu ubezpieczeń społecznych, które mogą doprowadzić rolnika do stanu upadłości finansowej.

Według Sądu Najwyższego, restrykcyjny rygoryzm automatycznego ustania rolniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym wskutek okoliczności

niezawinionych przez skarżącą, można poddać sanacji przez przywrócenie skarżącej terminów do kontynuowania ubezpieczenia rolniczego, zwłaszcza gdy rolniczy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, wprawdzie o charakterze deklaratoryjnym, dopiero 27 kwietnia w 2011 r., po kilku latach od deklarowanego na 1 kwietnia 2005 r. skutku ustania rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego skarżącej. Taki stan sprawy wymaga rozważania wyżej ujawnionych okoliczności i weryfikacji stanowiska, aby możliwe uzyskanie danych wymaganych do kontynuowania ubezpieczenia rolniczego odbyło się bez zastosowania nieproporcjonalnie drastycznych sankcji w postaci wyłączenia z ubezpieczenia rolniczego i włączenia do ubezpieczenia społecznego skarżącej, która okresowo prowadziła bezdochodową lub niskodochodową działalność pozarolniczą. Rygor ustania z mocy prawa rolniczego tytułu ubezpieczeń społecznych nie może naruszać konstytucyjnej zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), w przeciwnym razie dochodzi do zastosowania nieproporcjonalnie drastycznej sankcji w zestawieniu z niezawinionym uchybieniem terminów dokonania czynności nieadekwatnie wygaszających rolniczy tytuł ubezpieczeń społecznych. Ze względu na niezdefiniowane w prawie rolniczych ubezpieczeń społecznych pojęcie zdarzeń losowych, które uzasadniają lub usprawiedliwiają złożenie przez rolnika wniosku o przywrócenie terminu do złożenia oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia rolniczego lub zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o kwocie należnego podatku dochodowego za poprzedni rok kalendarzowy od przychodów z pozarolniczej działalności (art. 5a ust. 7 w związku z ust. 1 pkt 1 lub ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), nie można wykluczyć możliwości udowodnienia przez rolnika, że takim zdarzeniem była usprawiedliwiona w konkretnym przypadku nieznaną skomplikowanych regulacji zbiegu wymienionych tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym i braku identyfikowalnego pouczenia o możliwości i warunkach kontynuowania ubezpieczenia rolniczego (art. 5a ustawy).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną podziela omówiony kierunek orzecznictwa, dlatego orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.